

ОНТОГЕНЕТИЧНА ДИНАМІКА СИСТЕМИ ЦІННОСТЕЙ ПРЕДСТАВНИКІВ НЕФОРМАЛЬНИХ СУБКУЛЬТУР

Мужанова Наталія Володимирівна
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир
Науковий керівник – доктор психол. наук,
проф. Журавльова Лариса Петрівна

Інтенсивний розвиток індустріального світу, що розпочався в ХХ столітті, надав людині не лише економічні й побутові блага, але й розкрив можливості для особистісного зростання. У зв'язку з тим, що явище особистості є багатовимірним і багатогранним, воно досліджувалося представниками кожної психологічної школи (А. Адлер, Б. Г. Ананьєва, К. Левін, О. М. Леонтьєв, А. Маслоу, Г. Олпорт, Ф. Перлз, С. Л. Рубінштейн, В. Франкл, Е. Фромм, З. Фрейд, К. Юнг ін.).

Вище згадані автори в своїх працях приділяють багато уваги таким аспектам особистості, як цінності та смисли. Саме за рахунок останніх, на їхню думку, здійснюється процес особистісного зростання (психосоціальні кризи Е. Еріксона, задоволення потреби у самоактуалізації А. Маслоу, пошук життєвого смислу В. Франкла).

Основною ґрунтовною ідеєю більшості досліджень, спрямованих на вивчення особистості, є визнання провідної ролі соціальних факторів в її розвитку. Визначення соціально-культурної ситуації, як провідної, дає можливість виокремити актуальні проблеми особистісного зростання в сучасний історичний період. Відсутність екологічних нормативів, спрямованих на інформаційний контент, дає змогу поширювати пропагандистські ідеї та здійснювати маніпулятивні дії, наслідком яких є поява в суспільстві пасивного інертного прошарку людей.

Інформаційна насиченість і знищення попередніх «ідеалів-орієнтирів» ускладнюють процес соціалізації молоді. За таких умов поширення явища субкультури є компенсаторним механізмом. У підтримку цих ідей виступають представники соціально-психологічної школи, зокрема А. Харре [за Д. О. Леонтьєвим: 1] який стверджує, що соціальні цінності виступають основою для формування індивідуальних.

Метою проведеного дослідження було встановлення онтогенетичної динаміки системи цінностей осіб, які перебувають в неформальній субкультурній групі.

Предметом наукового пошуку визначено систему цінностей учасників неформальних субкультур.

Дослідницька вибірка складалася із 160-ти представників неформальних субкультур (експериментальної групи), зокрема, 40 дівчат та 40 хлопців (загалом 80 осіб підліткового віку) та 40 жінок та 40 чоловіків (загалом 80 осіб дорослого віку). Відбір пересічних громадян (контрольної групи) здійснювався за аналогічними вимогами.

Соціальні мережі (ВКонтакте, Facebook і Twitter), клуб байкерів «Crazy Hools MFC», молодіжна організація (CosplayStuff) та спортивні бари (BigBen, BeerCity) слугували базою дослідження.

У дослідженні брали участь члени таких неформальних субкультур, як: «Хіп-хоп» (16 осіб); Готи (20 осіб); Фанати (30 осіб); Геймери (36 осіб); Емо-кід (6 осіб); Байкери (18 осіб); «АУЄ» (7 осіб); Толкієністи (9 осіб); Скінхеди (8 осіб); Косплей (10 осіб).

Систему цінностей особистості досліджено за допомогою тесту «Ціннісних орієнтацій особистості» М. Рокича.

Система цінностей учасників неформальної субкультурної спільноти має значні характерологічні відмінні ознаки. Оскільки довгостроковими орієнтирами життєвої позиції особистості виступають термінальні цінності розбіжність в їх ієрархії досліджуваними групами прогнозовано менша. Відмінною ознакою виступає тільки соціальна спрямованість.

Представники неформальних субкультур важливими для себе визначили персоніфіковані термінальні цінності, а пересічні громадяни обирали соціально орієнтовані.

Інструментальні цінності виступають цінностями-засобами й фіксують значно більше відмінних ознак в системі цінностей респондентів. Члени неформальної субкультурної спільноти тяжіють до цінностей, які спрямовані на самоствердження, індивідуалізм, спілкування та етичність. Звичайні члени суспільства в своєму виборі більш традиційні, вони надають перевагу цінностям, орієнтованим на соціальні очікування, ділові якості, на самоствердження або прийняття інших.

Підводячи підсумки зазначимо, що система цінностей представників неформальних субкультур достовірно відрізняється від системи цінностей пересічних людей. Ціннісні відмінності полягають у спрямованості та пріоритетності. Середовище неформальної субкультури у дослідженні виступає вагомим соціальним чинником.

Література

1. Леонтьев Д.А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности. – М.: Смысл, 1999. – 487 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Мухіна Людмила Михайлівна
викладач кафедри психології

Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського, м.Миколаїв.

Новоутворення та протиріччя, котрі виникають у суспільстві дедалі частіше призводять до конфліктів у різноманітних сферах життєдіяльності, зокрема освітньої. Даний етап розвитку нашої держави є сприятливою ситуацією для зростання конкуренції на ринку праці, підвищення рівня соціальних стресів та конфліктів. Результатом цього розвитку суспільства є зростання вимог до здатності особистості протистояти та керувати конфліктами. Це вимагає від сучасного фахівця професійної та конфліктологічної компетентності.

У процесі підготовки сучасних учителів важливою задачею постає формування компетентнісного фахівця, здатного розуміти себе та інших, з розвиненими вміннями та навичками керування та попередження конфлікту.

Сьогодні ми дедалі частіше чуємо про такі явища як: агресія, булінг, мобінг, емоційне та професійне вигорання. Усе це є наслідками несформованої конфліктологічної компетентності особистості, що призводять до виникнення конфліктів, психоемоційного перевантаження, психосоматичних розладів та унеможливають ефективне виконання професійних функцій.

За визначенням О.А. Єрьоменко, педагогічний конфлікт є формою прояву загострення суб'єк-суб'єктних протиріч, що виникають у результаті професійної та міжособистісної взаємодії учасників навчально-виховного процесу та створює негативний емоційний фон спілкування [2].

Специфіку педагогічних конфліктів І.А. Сорока вбачає у: жорсткій конкуренції; падінні престижу педагогічної професії у суспільстві; негативних наслідках, котрі проявляються у результатах навчання; різниці у соціальному статусі (учитель – учень), чим і визначається їх поведінка в конфлікті; різниці в життєвому досвіді учасників (різна міра відповідальності за помилки при вирішенні конфліктів); високій емоційності; «педагогічному стереотипі» (педагог звик оцінювати інших і йому важко погодитися, що несприятливий розвиток